

1142

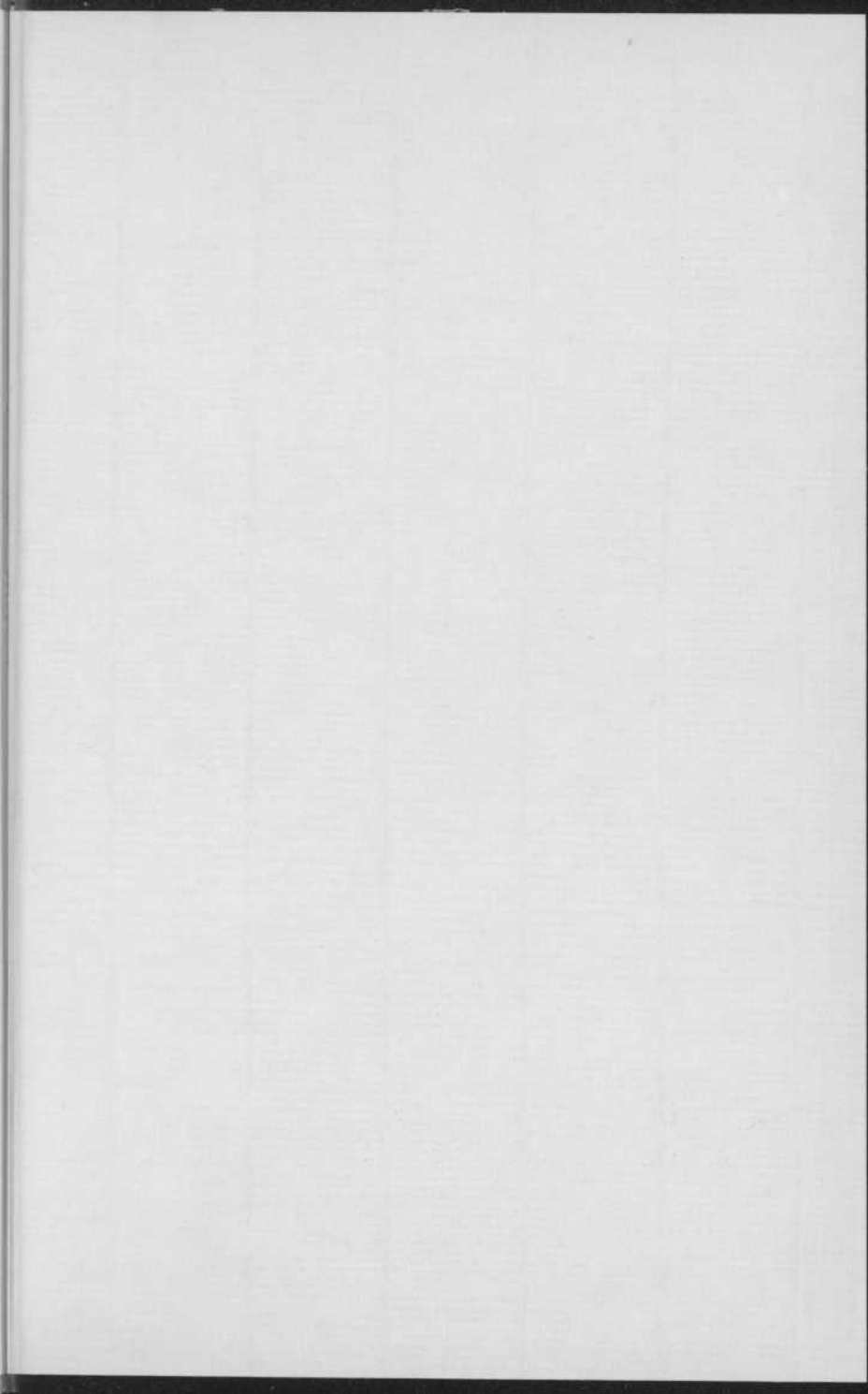
B

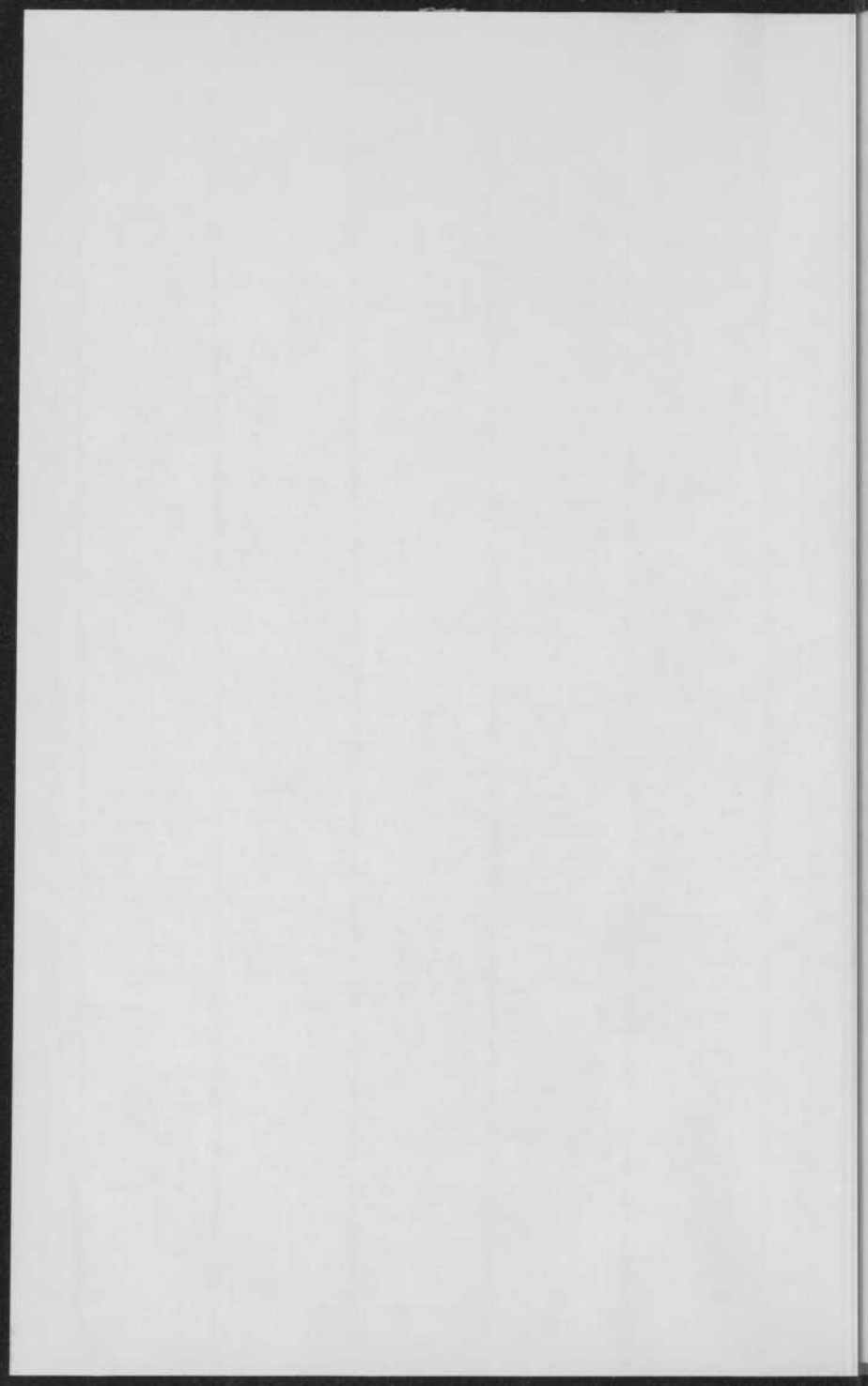
28

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0436 6735

ASTROLOGIE
EN DE NIEUWERE PSYCHOLOGIE

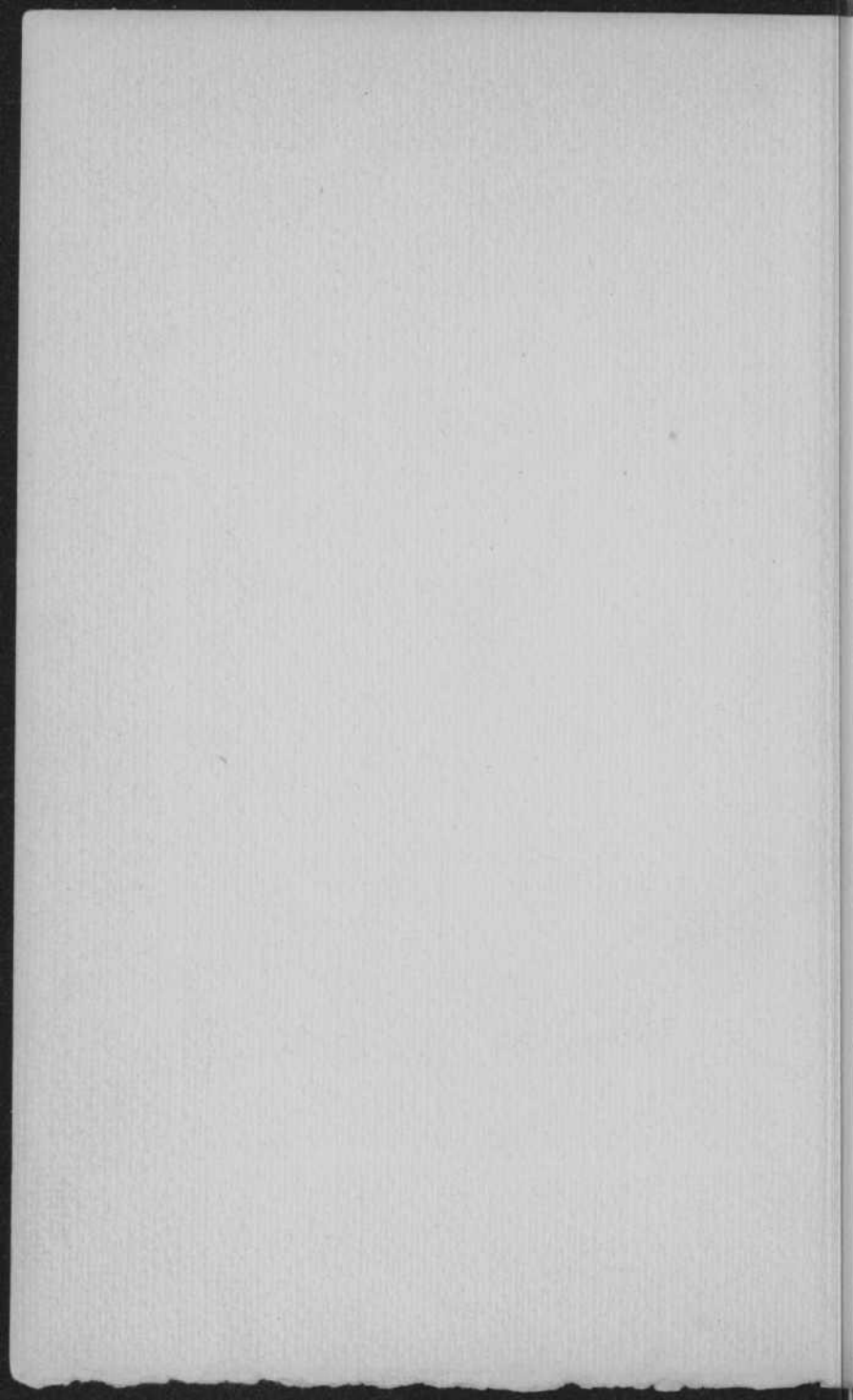
DOOR

A. E. THIERENS PH. D.

1926

N.V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO”
’s-GRAVENHAGE

262200

1142 B28

ASTROLOGIE
EN DE NIEUWERE PSYCHOLOGIE

DOOR

A. E. THIERENS PH. D.

1926

N.V. ELECTRICHE DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO“
's-GRAVENHAGE

ASTROLOGIE EN DE NIEUWERE PSYCHOLOGIE

CURSUS GEHOUDEN OP 23-24-25 AUGUSTUS 1926 AAN DE INTERNATIONALE
SCHOOL VOOR WIJSBEGEERTE TE AMERSFOORT.

DOOR

A. E. THIERENS PH. D.

I. LIBIDO

Nadat Heymans de *Psychologie ohne Seele* zoover hem mogelijk was heeft uitgewerkt, maar tevens, door den naam zelf reeds, heeft veroordeeld als eene doode wetenschap, is door Freud, maar nog meer door zijne opvolgers, Jung, Maeder en Van der Hoop, de mensch zelf en zijne ziel gezocht in de psychologie. Meer en meer is in de laatste vijftien jaren, helderheid in deze wetenschap gekomen, en merkwaardig is de geleidelijke erkenning en aanname van vele derzelfde grondbegrippen, als in de astrologie gebruikelijk zijn sinds lang.

Ik stel mij voor, dit aan te toonen. Hierbij ga ik als astroloog uit van de stelling, dat onze indeeling nu eenmaal deductief verkregen is en zich verhoudt tot die der experimenteele psychologie als de terreinfoto door een luchtschipper zich verhoudt tot de landkaart van een topograaf op den grond. De laatste geeft de wiskundige details, ten slotte zonder eenige belangrijke kans op onnauwkeurigheid. De andere geeft hier en daar eenige ver-teekening wel is waar, maar daarbij ook een soort van relief in schaduw- en lichtpartijen, die een zeer veel meer juisten indruk van het geheel geeft.

De voornaamste moeilijkheid voor den experimenteele psycho-loog is de groote ingewikkeldheid van het mechanisme, dat hij analiseeren wil, eene ingewikkeldheid, die hij zelf reeds duidelijk begrijpt, dat niet alleen in het platte vlak van het fysieke, maar in een derde afmeting of eigenlijk in het psychisch-meer-dimen-

sionale, te zoeken is. Reeds zijn voor den psycholoog van heden de psychische verschijnselen niet meer, gelijk voor zijne voorgangers der materialistische negentiende eeuw, alleen de reacties van fysieke organen. Hij begint namelijk iets te begrijpen van een Ego, van een zelfbesturende macht in den mensch, ja ziet deze langzamerhand, durf ik zeggen, als min of meer primair reeds, namelijk waar hij, gelijk vooral Maeder en Van der Hoop al doen, de fysieke uitingen en lichaamscondities gaat zien als gevolgen van psychische toestanden, aandoeningen, *Wandlungen der Libido*.... of hoe men het verdere noemen moge.

Door die ingewikkeldheid van het te onderzoeken object — de Mensch — *Leib und Seele* — is tot nog toe dan ook de kwalificatie niet zeer geslaagd, hoewel men langzamerhand toch eenigszins betere definities is gaan geven dan Heymans in zijn systeem. Zooals van zelf spreekt, kan de luchtschipper het werk van den topograaf niet uit diens handen nemen, noch ook overbodig maken, maar wat wel kan en wat m. i. zeer veel aanbeveling verdient, is het gebruiken van de luchtkaarten als leiddraad bij het samenstellen van de topografische kaarten. Hetgeen in de praktijk, naar ik meen te weten, ook geschiedt. Ik zou dit ook op het terrein der psychologie willen in overweging geven en ben overtuigd, dat de luchtfoto's der astrologie daar groote diensten bewijzen konden.

Men kan vrij zeker zeggen, dat door uitsluitend experimenteel onderzoek, gelijk Heymans verrichtte, men het ingewikkelde menschelijk wezen nooit zal kunnen ontleden tot zuivere categorieën, en ik zou gerust durven voorspellen, dat als binnen kort een der heeren psychologen met een werkelijk juist en zuiver systeem voor den dag komt, hij er openlijk of in stilte de astrologie bij gebruikt heeft. Het kan eenvoudig niet anders. Van beneden af bereikt men het nooit. Dit is gemakkelijk genoeg in te zien, als men bedenkt, dat in ons astrologisch systeem 12 maal 12 maal 9 nog maar een zeer, zeer rudimentaire classificatie mag heeten. In werkelijkheid is het nog oneindig veel ingewikkelder.

Het begrip 'Libido', zou ik wel willen zeggen, is het begin van de latere psychologie-mèt-ziel.

Het is de ontdekking geweest van het primaire leven boven

den vorm. En omdat dit niet aan een bizonderen uitingvorm, noch zelfs aan een bizonder orgaan gebonden is, bleek het ook zoo moeilijk, een juiste en op alles passende definitie van 'libido' te geven.

Oorspronkelijk had het bij Freud zoo ongeveer de beteekenis van sexueelen aandrang of zoo iets. Meer en meer heeft zich echter die beteekenis verwijld en is men gaan inzien, dat hier méér achter stak. Bijna was 'libido' een scheldwoord geworden in leekenkringen. Bij de Züricher school van psycho-analisten, die een belangrijken stap verder gingen dan Freud en zijn Weensche school, en die wij in hoofdzaak zullen trachten te benaderen met onze astrologische vergelijkingen, werd 'libido' meer en meer synoniem met 'levensdrang', *élan vital* en *intérêt* (interesse).

Dat dr. Maeder het begrip 'libido' zelfs als het eigenlijke uitgangspunt beschouwt van de Züricher school, zegt al dadelijk, dat deze school de ziel van boven-af en niet meer van onderen-af ziet, om het zoo eens uit te drukken. Dit blijkt ook verder zeer duidelijk.

Maar Maeder spreekt dan later over het verschijnsel der 'overdracht' — de eigenaardige uiting van den patient jegens den arts — als eene „projectie van die libido” en het komt mij voor, dat hier de vergelijking met de tooverlantaarn en film, die wij ook al eens in de astrologie gebruikt hebben, niet misplaatst is, waarbij dan nog echter eenigszins onbepaald blijft of de libido alleen de projecteerende straal van energisch licht is, met deszelfs inhoud van lichtbeelden, manifestatie van de universeele scheppingskracht, of dat daar ook bij gedacht moet worden het begrip van accumulator dier kracht, tevens arsenaal der beelden, c.q. de film dus, en astrologisch de etherische matrix.

In het tweede deel zijner *Wandlungen und Symbole der Libido* ziet Jung het begrip 'libido'.... „weit genug um alledie unerhört mannigfaltigen Manifestationen des Willens im Schopenhauerischen Sinne zu decken und genügend inhaltsreich und pregnant um die eigentliche Natur der von ihm begriffenen psychologischen Entität zu charakterisieren.”

Bij Cicero en andere romeinsche schrijvers speurt Jung het begrip 'libido' na en vindt het daar zoowel in zeer ruime be-

teekenis van wil, wensch of begeerte, maar ook in die van sexueele lust in het bijzonder. (*Jahrbuch*, 1912, IV Band, 1 Hälfte, p. 170).

Etymologisch hangt 'libido' samen met Liebe, liefde. Begrijpelijk is, dat het evenals 'liefde' enerzijds in zeer hooge, voorname en algemeene, maar anderzijds ook in meer bijzonderlijk sexueele beteekenis gebruikt is.

Freud vergelijkt de 'libido' met een stroom, die deelbaar is. „Das zu Grunde liegende hypothetische Bild ist das Symbol des 'Triebbündels', worin der Sexualtrieb als Partialtrieb des ganzen Systems figuriert." (*ibid.* p. 172).

„Bei meiner analytischen Arbeit bemerkte ich aber mit wachsender Erfahrung eine langsame Veränderung meines Libido-begriffes: an Stelle der deskriptieven Definition trat allmählich eine genetische Definition der Libido, welche es mir ermöglichte, den Ausdruck 'psychische Energie' durch den Terminus 'Libido' zu ersetzen", schrijft Jung.

Kortom: de drift tot zelfbehoud, zoowel als tot behoud van de soort, dus de voortplanting zoowel als de scheppingskracht in het algemeen.

In dien laatsten zin spreekt Jung dan van 'Oer-libido'.

In het eerste deel zijner studie heeft Jung echter reeds als symbolen der libido de Egyptische gevleugelde bol, de zon in het algemeen, gezien, en vraagt hij zich af in een noot (*Jahrbuch* 1911, III Band, 1 Hälfte, p. 216—217), of dan ook de zodiakteekens, die door de zon doorloopen worden, niet als symbolen of beelden van de libido moeten beschouwd worden. Ook de phallus, en daarmede de slang, worden als scheppings- en libido-symbolen gevonden. Jung haalt daarbij aan, dat de zonsbaan (ook de maans-baan — Th.) wordt voorgesteld in oude mythologien als een slangelijn of slang.

Om kort te gaan: deze libido der psycho-analysten is het 'slangenvuur' of *kundalini-shakti* der occultisten, hetgeen bevestigd wordt door de uitspraak van Jung:

„Die Libido ist Gott und Teufel". (*ibid.* p. 222).

Deze *kundalini-shakti* wordt door mevrouw Blavatsky in haar standaardwerk *the Secret Doctrine* (I, 312) o.a. als volgt omschreven:

„The power or force which moves in a serpentine or curved path. It is the universal life-principle which everywhere manifests in Nature. This force includes the two great forces of attraction and repulsion. Electricity and magnetism are but manifestations of it. This is the power which brings about that „continuous adjustment of *internal relations to external relations*”, which is the essence of life according to Herbert Spenner, and „that continuous adjustment of *external relations to internal relations*”, which is the basis of transmigration of souls, (Re-birth), in the doctrine of the ancient Hindu philosophers.”

Reeds was men, gelijk ik tevoren (in mijn boek *Levensleer*, hoofdstuk *Psychologie*) vermeldde, gekomen tot de weder-erkenning van Galenus' vier temperamenten, die overeenkomen met de Vier Elementen der stof, van ouds Vuur, Lucht, Water en Aarde genoemd. Thans heeft men in de libido of liever: in het „genetisch libido-begrip”, de 'oer-libido', gevonden de *Quintessence*, de uitgingen van het Vijfde Element, de Ether. Deze uit zich in alle vier op verschillende wijze, maar is steeds de levende bron, waaruit de verschijnselen hun leven ontvangen, of hunne levensfluiden, dus waaruit ze eigenlijk tot aanzijn komen.

Het ontdekken van het libido-wezen is dus een zeer belangrijke stap. Is eigenlijk eene omkeering in het geheel der psychologische methode. Hiermede treedt in de psychologie eerst het eigenlijk psychische element op.

Oorspronkelijk verward met het lust- of sexe-beginsel, heeft men het langzamerhand, door de omstandigheden en waarnemingen gedwongen, herkend als de uiting, de expressie, van de ziel zelve.

En daarmee was aan de ziel bestaan toegekend. Dit langs logischen weg gevonden resultaat der experimenteele psychiatrie werd ten volle bevestigd door experimenten van andere zijde, onlangs door professor Richet gememoreerd in zijne afscheidsrede aan de Sorbonne, waarin hij het waagde, van het officieel spreekgestoelte der Academie te noemen een nieuwen naam: *meta-psychica*.

Het is dus niet met zoo heel grooten schroom, dat door mij dezer dagen een poging gewaagd wordt om beide zijden, de deductieve der astrologie en de inductieve der psychologie van onzen tijd, met elkaar in verband te brengen.

Gelijk bekend, vindt de psycho-analist het verleden terug in het 'onbewuste' en daarmee de oorzaken van storingen, kwalen, remmingen, kortom: feiten, in het heden.

Bij onze algemeene opmerkingen moge allereerst nog deze eene plaats vinden: dat voor den astroloog, die als regel aan reïncarnatie gelooft of daarvan overtuigd is, het 'onbewuste' of onderbewuste niet alleen het receptaculum is van verdrongen indrukken in dit eene leven, maar de schatkamer van het verleden in alle voorgaande levens, en dat dit verleden bij gelegenheid evenzeer weder aan de oppervlakte kan gebracht worden en bewust doorleefd, door toepassing van gelijksoortig psycho-analytisch proces, maar dan dieper doorgevoerd; overigens geheel gelijksoortig en in hoofdzaak bestaande uit eerlijk en onbevangen, onbevreesd afdalen in de diepten van het zelf, eerst individueel, daarna cosmisch. Zoodat dus de psycho-analytische methode den weg aangeeft voor het herinneren van vorige levens en het controleren der reïncarnatie-theorie.

Dan is er een feit, dat in herinnering gebracht moge worden: doordien de psychologie in onzen tijd niet door den priester, maar door den medicus wordt bestudeerd in hoofdzaak, en de medicus voornamelijk zieken onder zijne oogen krijgt, heeft onze psychologie zoo vaak den bijmaak van pathologie gekregen, zoo zelfs, dat bijvoorbeeld Napoleon niet meer gezien werd dan als een epilepticus, hetgeen dan voldoende grond werd geacht om zijn leven en daden te verklaren. Er bleef eigenlijk niemand ter wereld meer over, die als eenigszins normaal mensch gezien mocht worden en de wereld leek dus een gekkenhuis, kort en bondig. Dat lag natuurlijk aan den bril van den psychiater. Naarmate men thans meer gaat begrijpen van die innerlijke motieven en van dat psychisch primaire, gaat men eerder een mensch, dien men vroeger 'gek' noemde, zien als een type, dat moeilijker te begrijpen is, of in een of andere categorie het pathos niet meer kan kwijt raken.

Dit brengt ons echter op eene zeer cardinale indeeling of onderscheiding, namelijk van normaal-functioneerende en pathologische gevallen. Ik heb daarover vroeger al eene opmerking gemaakt. Het ligt aan de geesteshouding achter de persoonlijkheid ten opzichte van de belemmeringen en beproevingen, die de omgeving oplegt. Is deze houding actief of althans krachtig

genoeg, dan is de wijze van functioneeren normaal, is de houding echter passief, lijdend, terugwijkend, dan ontstaat pathos en ten gevolge daarvan is het functioneeren abnormaal, ja ontstaan uitingen, die precies het tegenovergestelde van de normale zijn. Daaruit alleen blijkt al, dat medici, die zich niet hebben weten los te maken van de pathologische gevallen, die zij onder de oogen kregen, niet slechts een verkeerden en dwazen indruk van het menschdom als geheel kregen, maar bovendien de categorische kwaliteiten nooit juist en zuiver konden herkennen en indeelen.

Een van de meest bekende fouten op dit gebied is die van Freud, die den heelen levensdrang van den mensch zag geconcentreerd in één enkel punt: de sexualiteit, omdat de sexueelmislukten zijne grootste aandacht getrokken hadden. Dat waren de gevallen, waarin de sexualiteit sterk optrad en bovendien pathetisch of pathologisch, zich verstoppende in andere en allerlei vormen van handeling, die op zich zelf niet specifiek sexueel zijn. De verdienste van het pathologisch geval is geweest, dat het de aandacht getrokken heeft, maar de wereld der menselijke natuur begrijpen kunnen we alleen door de normale wetten ervan te bestudeeren.

De omkeering van normaal reageeren tot pathos is een van de eerste dingen, waarmede men dus in de psychologie, zoowel als in de astrologie rekening te houden heeft. Dit verschijnsel kunnen we waarnemen in het dagelijksch leven bij chronische ziektegevallen, zoowel als bij traumatische stoornissen. Menschen „slaan dan ineens om”, ze doen zich ineens van een heel anderen kant kennen, zooals het gezegde luidt. En dan wordt gevraagd, hoe dit nu kan uitkomen met de astrologie, die zeer bepaalde eigenschappen toeschrijft aan een of ander type, dat dan toch niet zoo ineens veranderen zal. En de psycholoog speurt en puzzlet om een type te definieeren uit zeer tegenstrijdige uitingen. Kan daar niet uit wijs worden, of gaat dan een type beschrijven, dat geen type is, maar uit twee tegenpolen opgebouwd. Dit is stellig de oorzaak, waardoor zoo vele overigens goed opgezette type-beschrijvingen in de psychologie opeens verward worden met heel andere elementen.

Eene andere reden echter is klaarblijkelijk de groote ingewikkeldheid, die men niet met succes zal kunnen ontleden zonder

eenig universeel systeem. Het systeem van *Geest, Ziel en Lichaam*.

En nu is het in hooge mate merkwaardig en verheugelijk, dat een onderzoeker en auteur van den rang van dr. Maeder ook tot deze drie categorien gekomen is en ervan spreekt als „de drie fazen der integratie” in het leven, die hij dan noemt: de biologische, de psychologische en de geestelijke faze.

Op p. 50 van zijn in het Nederlandsch door dr. Nico van Suchtelen vertaald werkje „*Genezing en Ontwikkeling in het Zieleleven*” zegt hij, deze drie fazen aanduidende:

„Na de heerschappij, het praedomineeren, van het lichaam, die der ziel; na de laatste de heerschappij van den geest.”

Het laatste noemt hij dan „deelnemen in het cosmisch leven”, hetgeen volkomen klopt met wat wij ons van geestelijk-astrologisch standpunt voorstellen, waar immers sprake is van de leiding der geestelijke evolutie op aarde door de passage van den aardschen zodiak door dien van het zonnestelsel, tenminste technisch gesproken. Ook trouwens met onze algemeene astrologische voorstellingen, die het deelnemen aan het leven van hoogere eenheid als 'geestelijk' zien ten opzichte van lager op den cosmischen ladder geplaatste eenheden.

Het is dus strikt genomen ook verkeerd of althans ondoelmatig, te spreken van 'pathologische typen' want het is eenvoudig zoo, dat een type, dat pathologisch reageert, omslaat tot zijn tegenovergestelde en dus een ander type nabootst. Zich vermomt als het ware. De kameleon in ons op het hoogtepunt. Men zou kunnen spreken van 'pathologisch stadium'. Want een 'type' is eene categorie en wij leeren die hoe langer hoe meer, vooral met de hulp van de astrologie, zien als cosmische werkelijkheid.

Wij zullen hier niet trachten, heel de astrologische en filosofische structuur te geven, die volgt uit deze drie-eenheid. Maar indien de godsdienst gelijk heeft met hare goddelijke drie-eenheid en de mensch is geschapen naar Gods beeld, dan kan zij de gevolgtrekking niet ontzeilen, dat ook de mensch een drie-eenheid is. En indien heel onze Westersche verstandelijkheid, wat ik meen te mogen aannemen, gevormd is op het patroon van Plato's wijsbegeerte, thans voor een goed deel overgevormd in gelijken geest door Hegel, dan kan ook ons wetenschappelijk-filosofisch denken

geen bezwaar hebben daartegen en mogen we deze grondstelling wel aanvaarden, zonder in verdenking te komen van eenig geloof aan mystiek gezag te vergen.

Maar geest, ziel en lichaam zijn dan afzonderlijke categorien en de kwaliteiten, die wij er aan toeschrijven, zijn in andere woorden te vervatten.

Als wij nu den psycholoog hooren spreken van bijvoorbeeld 'een primair functioneerend mensch' of 'een emotioneel type', dan vragen wij als astroloog dadelijk: „Wat is er emotioneel aan hem?" „Wat is er primair functioneerend?" Zijn lichaam, zijn ziel, zijn geest? Er zijn zelfs nog meer mogelijkheden. Zoo kan bijvoorbeeld de emotie primair functioneeren, en het verstand wellicht bij den zelfden mensch secundair. En omgekeerd.

Dit zijn alweer combinaties, die heel duidelijk doen zien, dat men er met categoriseeren alleen aan den buitenkant, door het experiment, zonder deductief schema, niet komen kan. Een schema, ontleend aan eene *logische* theorie. Men kan deze nu aan Plato, aan Hegel of aan den godsdienst ontleenen, en zal kunnen ervaren, dat dit alles op de zelfde theorie neerkomt.

Geest, ziel en lichaam... wanneer wij de kwaliteiten van deze drie willen beschrijven, rangschikken wij ze onder drie hoofden in het algemeen, namelijk die van karakter, gemoed en temperament, om den mensch in zijne gedifferentieerdheid te kwalificeeren.

Verwijzen wij hierbij naar hetgeen wij aanhaalden uit Kirchner's *Wörterbuch der philosophischen Grundbegriffe* over deze drie begrippen. *Op cit.* p. 128.

Het is wel waar, dat er wisselwerking bestaat tusschen geest, ziel en lichaam en dat het lichaam in zeker opzicht als de uitdrukking van de ziel kan beschouwd worden, maar dit probleem is toch veel ingewikkelder alweer, dan men zoo oppervlakkig zeggen zou en zoo kan men uit de eigenschappen van het lichaam

Noot: Het is tegenwoordig haast niet meer mogelijk, alle auteurs en onderzoekers te volgen in hunne vaak zeer van elkander afwijkende terminologie. Daarom lijkt het mij van des te meer belang, dat de praktische wetenschappen, gelijk ook de psychologie en psychiatrie, zich blijven richten op geijkt filosofisch spraakgebruik. Niet ten onrechte mocht prof. Bolland zeggen, dat de natuurwetenschap eerst ter schole moet gaan in de leerzaal der zuivere rede. En daarom geloof ik, dat ik mij met goed recht beroepen mocht op de definities van Kirchner, die zekere algemeene waarde hebben, en, zoover ik zelf kon nagaan, wonderwel kloppen met alle denkrichtingen.

niet overal direct die van de ziel aflezen. Het komt voor, dat men uit de houding van het lichaam, uit den gang, de wijze van reageeren vrij direct en duidelijk kan afleiden het type van mensch-in-zijn-geheel. Maar in andere gevallen is het lichaam eerder een masker voor den innerlijken mensch en zeer misleidend in dat opzicht. In zekeren zin is het lichaam altijd masker en expressie tegelijk.

Ook bestaat er, gelijk bekend, een zeer nauwe relatie tusschen de astrologie als geheel en diverse verwante wetenschappen, als chiromantie, physiognomie, waarbij de grondslag is het doorwerken van de horoscopische factoren in heel het lichaam in alle zijne geledingen en onderdeelen. Daaruit kan men dus afleiden, dat het lichaam *wel* bevat alle factoren, die in de horoscoop te zien zijn en in zooverre is dan ook het lichaam een getrouwe afspiegeling van de ziel. Maar dit begrip van 'afspiegeling' is toch niet geheel naar de letter op te vatten, alsof het precies gelijkende beelden betrof. Het 'zich-afspiegelen' van een inhoud van ziel in deze wereld van materie kan men zich weer eenigszins denken als het vallen van een filmlichtstraal op een doek of scherm. Denk u daarbij de beelden nog gekleurd. Is het scherm volkomen kleurloos, wit, dan zullen alle kleuren van den straal volkomen getrouw worden overgebracht. Is het scherm bovendien volkomen strak gespannen, dan zullen ook de beelden volkomen naar hun aard worden overgebracht, zonder eenige verteekening.

Maar de materie, die voor ons fysiek lichaam gebruikt wordt door de opbouwende ziel, is niet volkomen kleurloos, noch volkomen strak gespannen, maar is door allerlei erfelijkheid van ras, familie en eigen geestelijk verleden (vorige levens) zeer bijzonder geteekend van zich zelf en verre van kleurloos. Wij zullen hierop niet verder ingaan te dezer plaatse, maar achten het duidelijk, dat hier de inhoud van de ziel zich nooit geheel aan het lichaam kan mededeelen. Men zal vragen: Als dan toch dezelfde sterstanden zoowel lichaam als ziel bepalen, hoe kan men dan beweren, dat zij *niet* gelijkelijk gevormd zullen zijn. Het komt doordien de planetaire standen door middel van de maan hun invloed doen gelden op de ziel en door middel van den ascendant op het lichaam, in hoofdzaak. Bovendien, kan men er bijvoegen, door middel van de zon op het geestelijk centrum.

De categorien van geest, ziel en lichaam hebben elk een eigen substantieelen kant en in elke categorie van substantie heeft de scheppende kracht een eigen expressie.

Ook hierop kunnen wij thans niet langer ingaan. Het moge voldoende zijn om weder even de ingewikkeldheid te belichten.

Hoezeer de moderne psycho-analysten intuitieve dingen zeggen in het algemeen, blijkt telkens.

Zoo dr. J. R. Katz, die het boekje van Maeder met een voorwoord inleidde:

„Bij de ontplooiing van den aanleg zal de analysant dus eenerzijds meer en meer *mensch* worden in den vollen omvang van het woord, anderzijds zal hij meer en meer *individueel*, 'zich zelf' worden.”

Is het niet alsof wij een dienaar der Mithras-mysterien aan het woord hebben? In deze mysterien, die als elke andere instelling van Inwijding bedoelden de zelf-opvoeding in geestelijken zin, bestaat de graad van 'Leeuw' en daarin wordt de inwijding geteekend naar het voorbeeld van den Zonnegod als een mensch met een leeuwenhoofd, waarmede ook de astrologische teekens Leo en Aquarius worden aangeduid, het eerste het symbool van het hart en de individualiteit, het andere symbool van den 'Mensch'.

En dan de merkwaardige vergelijking van Maeder zelf, die als model van psycho-analyse wijst op de Divina Comedia van Dante.

Van primair belang in dit opzicht, en voor de geheele waarde der Züricher school kenmerkend alweer, is het inzicht, dat zich hier heeft baan gebroken in zake het leven zelf en de 'meêr-waarde' — om eens een sociaal woord te gebruiken — die dit leven in de realiteit brengt. Maeder noemt het een 'plus-verschijnself'. Hij ziet den mensch als een scheppend middelpunt, let wel, plaatst zich dus geheel en al op het standpunt van de mystiek, en zegt daaromtrent o.a.:

„De *individualiteit* is een levenscentrum, een voortbrenger van een hooger vorm van werkzaamheid, welke stof en kracht der wereld voor een transcendent, haar zelf meestal onbewust doel organiseert en gebruikt.” (*op. cit.* 48).

In de Groote Landmerken van de nieuwe *Macconiek Astrologisch*

Humanistische Orde vinden wij het zelfde gezegd onder deze bewoordingen:

„*De Mensch is een Middelpunt van Universeel Leven.*”

„*Hij bezit daaruit de Macht tot Schepping.*” (*Constitutieboek*).

Met zijne stelling: „*Slechts het werkelijk doorleefde wordt innerlijke ervaring*” (*op. cit.* p. 20) is dr. Maeder geheel in de lijn van het occultisme van alle tijden.

Het sterkst van alle is wel Jung in zijne intuïtieve vergelijkingen met de Oepanishads, sagen, Mithras-mysterien en andere mystieke symbologien. Hier worden door den psycho-analyst de eerste stappen gezet op den weg van het priesterschap.

Maeder verklaart uit de genoemde *participation cosmique* ook het Christus-wezen zoo duidelijk, dat zelfs de presidente der Theosofische Vereeniging het hem niet verbeteren kan, in den zin van overgave van het individueele aan het cosmische, als derde trap van integratie, en eindigt zijn zeer leerzaam werkje met de voorstelling:

„Uit den schijnbaren chaos zal een lichter en schooner visioen van den cosmos oprijzen...”, daarmede de zinspreuk der nieuwere vrijmetselarij tot de zijne makende.

Zoowel Heymans als Jung en Maeder komen tot vier hoofdtypen, thans door beide richtingen van onderzoekers tot acht uitgebreid.

Behalve de verdeeling in typen zijn voor de moderne psychologie nog kenmerkend de meer en meer nauwgezette definities van de menschelijke functien der ziel, welke langzamerhand bijna even duidelijk verschijnen als de functien der organen van het stoffelijk lichaam. Bij elk type, hoe het zich nu ook moge gedragen, komen dezelfde functien voor, en het kost niet veel moeite, in deze functien de planetaire beginselen te herkennen, die de organen in ziel en lichaam beheerschen, en in de typen de zodiakale hiërarchien of categorien.

Alzoo zijn te behandelen de overeenkomsten tusschen de astrologie en de moderne psychologie voor zoover betreft de *substantieele* en zoover betreft de *functioneele* beginselen of begrippen.

De zodiakale typen duiden op substantie-differentiaties,

de planetaire functiën houden bewustzijn-versplitsingen in, die de in wetenschappelijke kringen weinig gewaardeerde dr. Staudenmaier noemde: *Teilwesen*, of als het ware deelingen van de menschelijke ziel, die zich bij gelegenheid elk op zijn beurt, min of meer voor het geheel kunnen houden, en de kracht der libido voor zich opeischen.

Tegenover substantie-differentiaties bestaan er dus bewustzijns-differentiaties, ook wel genoemd splitsingen van het bewustzijn of geestelijke dissociaties, die, het moge terloops weder herinnert worden, in vele gevallen ook te zeer pathologisch opgevat zijn, doordien de pathologie ze eerst tot het medisch-wetenschappelijk kennen gebracht heeft. Normaal zijn ze niet anders dan de planetaire of organische differentiaties in macro- en micro-cosmos, die zoowel in de ziel als in het lichaam en in den geest vertegenwoordigd zijn.

In de beide volgende voordrachten zullen nu behandeld worden de overeenkomsten van de zodiakale teekens met de typen der psycho-analyse, resp. die van de planetaire beginselen met de functioneele dier moderne zielskunde.

II. DE TYPEN.

In mijn hiervoren genoemd boek heb ik in het kort de categorieën van prof. Heymans vermeld en daar tevens een poging gedaan om die aan te vullen. (p. 110—120). Geheel tevreden was ik daar niet over, maar in zekere hoofdzaken voldeden ze tamelijk wel. Bedoeld is: zooals door mij de vier maal twee of twee maal vier hoofdtypen werden aangevuld tot twaalf typen. En met weglating van Heymans' negatieve aanduidingen. Nu vinden we in de nieuwere aanduidingen der typen door de Züricher school betere definities. Wij zullen deze volgen en ter vergelijking gebruiken, zooals ze gegeven zijn in het zeer goede boek van dr. Van der Hoop: *Nieuwe Richtingen in de Zielskunde*. 1921.

Al dadelijk stuiten wij op een moeilijkheid, waar wij nu den grondslag voor de onderscheiding van *substantieele* typen zoeken. Van der Hoop toch duidt hier, in navolging van Jung, de vier hoofdtypen aan door hen te rangschikken naar wat hij noemt

hunne 'primaire functies', die dan zijn: „het verstand, het gevoel, de intuïtie en de gewaarwording" (*op. cit.* p. 187). Hij duidt ze dus aan als *functioneel* verschillend. Dit zou ons op den verkeerden weg kunnen brengen.

Bedenken we echter even, dat geen enkele functie in beginsel ooit in eenig wezen ontbreekt, dat wil zeggen: geen menschelijke functie in eenig menschelijk wezen, ook al zijn sommige functies meer, andere minder ontwikkeld en sommige nog latent bij vele specimina van het genus.

De bedoelde functioneele verschillen beteekenen dus een overwegen van de eene of de andere in eene bepaalde soort. Even goed als men kan zeggen: de eene mensch heeft een beter gehoor dan de andere en deze heeft weer veel scherper oogen dan een derde, zoo kan men natuurlijk ook zeggen: de een neemt de wereld waar door zijn gevoel in hoofdzaak, de ander meer door zijn verstand, een derde gaat in hoofdzaak af op zijne concrete waarnemingen, de vierde gaat op niets anders af, dan op zijn eigen ingeving en impuls. Beschouwen we dit nader, dan wil het zeggen: verschil in levenshouding, die voornamelijk met de begrippen *negatief* en *positief* kan worden aangeduid.

De intuïtieve mensch, om daar eens mee te beginnen, als zeer duidelijk, is wel geheel positief. We zouden wel willen zeggen *plus plus* en herinneren ons dan de cosmische polariteiten Electriciteit en Magnetisme, beide met hunne dubbel-polariteit van plus en min. In zich zelf is electriciteit altijd als het positieve, magnetisme als het negatieve te zien (uitstraling en aantrekking). Dus krijgen we pos. electr. en neg. electr.; pos. en neg. magn. of: plus-plus, min-plus; plus-min en min-min.

In mijne studies over Cosmologie heb ik dit verder uitgewerkt en aangetoond, hoe hier de cosmische Vier Elementen der oude alchemisten en occultisten door de wetenschappelijke natuurkunde zijn teruggevonden, met de Hegelsche triniteit van potentialiteit, idealiteit, realiteit, en de psychologisch-mystieke triniteit van geest, ziel en lichaam, waardoor dan *twalf hoofdtypen* van wezens ontstaan, niet alleen in de menschelijke evolutie, maar in alles in de schepping.

De twaalf typen van den Zodiak in de astrologie.

Er blijkt wel duidelijk uit het bij uitstek positieve van de

intuïtieve type, dat hier over vuur-menschen gesproken wordt, al heel gauw hebben we ook de andere drie gedetermineerd: zoo is de verstandsmensch in de moderne psycho-analyse natuurlijk indentiek met den verstands-mensch in de astrologie en ressorteerend onder de luchtteekens, de gevoelsmensch in beide systemen evenzoo indentiek, terwijl wat de psycho-analyse thans onder waarnemings-menschen verstaat, niet anders kunnen zijn dan zij die onder de aardteekens ressorteeren, en tengevolge daarvan de gewaarwording of dadelijke aanraking in hoofdzaak gebruiken als maatstaf van hun levens-indruk en levens-realiteit.

Dus goed verstaan: het is hier een accent, een praedomineeren van een der primaire functies, die wij met de psycho-analytische school gaarne zoo noemen en erkennen. Dit accent treedt op ten gevolge van eene *substantieele* praedispositie, waardoor een der primaire functies meer op den voorgrond komt dan de andere. Precies hetzelfde hebben wij in het algemeen met de vrouwelijke en de mannelijke psyche. Dit kan als geschikt voorbeeld gelden voor wat met de vier typen het geval is.

Niemand twijfelt er aan, of de vrouw niet evenals de man, alle organen van waarneming en denken tot hare beschikking heeft, maar toch overweegt in de *vrouwelijke* psyche het gevoels-element in het algemeen, in de *mannelijke* psyche het verstands-element. Hier hebben wij dus al twee van de primaire typen duidelijk vertegenwoordigd. Men zou bijna geneigd zijn te gelooven aan nog twee andere geslachten, en een stap verder te gaan dan Ernst von Wolzogen, nl. ook de beide andere een plaats in de schepping aan te wijzen. Waarom ook niet? Ik denk hierbij niet aan min of meer praedomineeren van mannelijke of vrouwelijke kwaliteiten, maar aan iets heel anders en zie de 'aarde-lingen' als de *werkbij*, zonder eigenlijk geslacht, de 'vuur-wezens' als *daimonen*, de laatste in zekeren zin „*counterparts of the angels*”.

Voordat wij echter tot wederzijds begrijpen kunnen komen, moeten wij het over definities nog verder eens worden.

Zeër juist kunnen wij achten (en van astrologisch standpunt geheel eens zijn) met wat van der Hoop zegt, op gezag van Jung, dat „gevoel en verstand als in hoofdzaak bewust werkende” moeten worden gezien. Dit kan wel moeilijk anders

omdat hetgeen we 'bewustzijn' noemen zoo al niet geheel uit 'gevoel' en 'verstand' bestaat, dan toch geheel dóór hen bestaat. Beide hebben iets 'logisch' in zich, en nevens de 'verstands-logica' spreekt de Züricher school ook van eene 'gevoels-logica', waarmede de eigenaardige en vaak tevoren onlogisch genoemde coördinatie van de vrouwelijke psyche bedoeld wordt.

Daartegenover bezitten „dan de gewaarwording en de intuïtie eene onmiddellijke zekerheid in de zichzelf”. . . . (*op. cit.* p. 189—190.)

Respectievelijk de zekerheid van het *feit* en die van het *zelf-zijn*: het geheel buiten- en het geheel binnen-zijn. Over een feit valt niet te discussieeren, en evenmin over hetgeen onmiddellijk-zijn is.

Toch zijn wij het over die 'intuïtie' niet geheel eens. Als Maeder in zijn genoemd boekje bijvoorbeeld zegt: „De intuïtie is ons in haar elementairen vorm bekend onder den naam van 'gezond verstand'” (p. 18) en „. . . . de intuïtie beweegt zich te midden van beelden en volgt den weg der analogie” (p. 19), dan komt het mij voor, dat hier niet meer de intuïtie *pur et simple* bedoeld wordt, maar die met bijmengselen verontreinigd is, en er andere functien van subtielen aard of hoogere waarde in het algemeen onwillekeurig mede verbonden werden.

Niet geheel zuiver gezegd, maar overigens geheel in de lijn van hetgeen wij ons astrologisch denken van de intuïtie is het volgende:

„Zij verschafft ons een bizonderen vorm van innerlijke en onmiddellijke kennis der dingen”

— neen — zij 'verschafft' niet een 'bizonderen vorm' van innerlijk 'kennen', maar *is* de *algemeene* weg van innerlijk *weten*, ook door *aanschouwing* van het Zelf in het Andere.

„. . . . welke die van het intellect aanvult. De intuïtie leidt ons tot de kennis van het individueele”

— neen — *is* het *weten* van het individueele,

„. . . . vandaar haar beteekenis voor kunst en religie; het intellect leidt naar de kennis van het algemeene, vandaar zijn fundamenteele beteekenis voor de wetenschap.” (p. 19).

Eenigszins onbegrijpelijk is het zeggen van Maeder, dat „de intuïtieve weg naar het niet-rationeële leidt”. Ja, als men ratio-

nalisme denkt in den zin, dien het had in den meest materialistischen tijd, maar er is toch redelijkerwijze een andere *ratio* en een ander rationaliteit dan die van het uiterlijk of zintuigelijk waarneembare. De horizon van het rationeele is bezig zich elken dag uit te breiden voor ons menschen, maar eigenlijk heeft 'rationeel' juist heelemaal geen dadelijk verband met *momentele* kennis-theorien. In den zuiveren zin zou men dus eerder kunnen zeggen m.i.: het intuitieve is het pan-rationeele. Vandaar dan juist dat 'aanschouwen' van zich-zelf in den ander en van het zelfde in het andere.

Toch, zoo waarschuwt Van der Hoop, „is in den naam meer de intellectueele zijde van de functie uitgedrukt, wat wel begrijpelijk is, omdat het meestal de intellectueelen waren, die de begrippen vormden". Maar de intuïtie heeft een breeder beteekenis. Zeer juist. Het is „veel meer de spontane, actieve uiting der instincten en van het onbewuste psychisch leven, dat zich onmiddellijk daaraan aansluit". Wij zouden er bij kunnen voegen: zoowel in lageren als in hoogerem zin.

De intuïtie is als de electriche stroom of straal en de intuitieve type is dus niet ten onrechte vergeleken in de astrologie bij de positief-electrische pool, die den stroom uitzendt en plus plus is, maar die toch de 'andere' pool noodig heeft om tot bestaan te komen.

Die andere pool, de ontvanger van den stroom, is die van het objectief kennen van wat de stroom te geven heeft, hetgeen in den mensch leidt tot 'verstaan' en tot de functie van het verstand. Zoodat dan, astrologisch gesproken, de verstandsmensch de negatief electriche of betrekkelijk positieve is, hetgeen ik weder verzoek te mogen endosseeren verder aan de in de Cosmologie-werken gegeven uiteenzettingen. Ook hoe dan de verstands-type met het element Lucht in verband gebracht wordt.

Gevoel en gewaarwording zijn zoo goed omschreven in de typeering, zooals Van der Hoop die geeft, dat er m.i. niet veel meer over te zeggen is en zij zonder eenigen twijfel kunnen worden geïdentificeerd met de kwaliteiten der Water, resp. Aarde-typen.

Wij mogen ons verder wel de vrijheid veroorloven, te verwijzen naar dezelfde werken voor de drie-vuldigheid van elk der hier gegeven primaire beginselen, zoodat we komen tot twaalf typen. De *Zodiak*: drie typen van Vuur, drie van Lucht, van Water en van Aarde elk.

Dat de functien van een menschelijk — of eenig ander — wezen in het heelal bij voorkeur werken op het gebied van het verstand, het gevoel, de intuïtie of de gewaarwording, komt dus doordien dit wezen het gemakkelijkst reageert langs den weg van de betrokken substantie. De substantie, die wij in ons hebben, bepaalt de trillingen, die wij kunnen opnemen en de organen, die wij voor die trillingen kunnen vormen, dus de wijze van bewustzijns-versplitsing, die zal optreden. Wie blind is, maar goed hooren kan, zal het heelal gewaarworden op de wijze van het geluid voornamelijk. Wie in zijn fysiek lichaam een fijnen neus heeft, speurt het heelal op de wijze van den reuk. Wie een goed en gemakkelijk werkend hersen-stelsel heeft, zoekt onwillekeurig deze lijn van minsten weerstand om het heelal te verkennen, de lijn van het verstand; wie daadkracht in zich gevoelt, van welken aard dan ook, naar buiten dringend tot daden, leeft het leven van den intuïtief; wie een uitnemend sensorisch zenuwstelsel bezit, dat getrouwelijk indrukken opneemt zonder verzet, noch vooropstelling, leeft in de gewaarwording der zakelijkheid; en wie leeft in de humores, zooals dat bij de Ouden genoemd werd, is gevoelsmensch, en 'humeurig'.

Zoo gemakkelijk als het is, in de vier primaire typen de elementen van Vuur, Lucht, Water en Aarde terug te vinden, zoo bezwaarlijk is het nog momenteel, de drie-vuldigheden te vinden, omdat de Züricher school eigenlijk nog niet geslaagd is in het stellen van twaalf typen, doch nog maar tot acht is gekomen, maar bovendien omdat, m. i. althans, de acht zelf niet geheel logisch in elkaar gezet zijn, zoodat op dezen grondslag ook niet zoo dadelijk tot twaalf te besluiten ware.

De combinatie wordt namelijk gemaakt door elk der vier te beschouwen in twee aspecten: een meer naar buiten gekeerd, of *extravers*, en een meer naar binnen gekeerd, *introvers*, type.

Nu kan men natuurlijk wel zeggen: er zullen typen overblijven,

die er tusschen in liggen en geen van beide geesteshoudingen specifiek vertoonen, dus een middensoort, en daarmede waren dan de twaalf compleet, maar dit voldoet m. i. niet, omdat ik de onderscheiding introvers-extravers niet kan zien als iets primairs, maar eerder als een soort resultante van alle factoren, die den mensch samenstellen, hetgeen duidelijker zal spreken voor wie de ingewikkeldheid van een horoscoop kent.

Men komt er niet uit met de bepalingen der vier hoofdtypen en de aanduidingen van naar-binnen-gekeerd of naar-buiten-gekeerd. Men heeft wel voorstellingen van typen, die men *bedoelt*, maar kan die toch eigenlijk niet logisch-linguistisch beschreven achten met de gezegde aanduidingen. En ik moet mij daarop te dezer plaatse een kleine kritiek veroorloven.

Zoo al reeds de namen: naar-binnen-gekeerd wordt hier bedoeld in den zin van psychisch in hoofdzaak bepaald door de binnenwereld; en naar buiten-gekeerd: in hoofdzaak bepaald in zijne psychische processen door de buitenwereld. Als men het maar weet. Maar logisch is het niet geheel. Want wie zijn psychisch leven laat bepalen door de buitenwereld, kan wel m. i. gedacht worden als bijvoorbeeld een bloem, die openstaat voor het licht, als helio-troop ten opzichte van die buitenwereld, maar er is ook nog een naar-buiten-gekeerd-zijn denkbaar in juist omgekeerden zin, namelijk van den volstrekt positieven, mensch die zichzelf, om het maar eens plastisch uit te drukken, over die buitenwereld uitstort. En dat is bijvoorbeeld de sterk intuitieve.

Astrologisch gezegd zou ik er veel voor gevoelen om de Vuur-teekens „positief naar buitengekeerd” en de Water-teekens „negatief naar buitengekeerd” te noemen. Maar die onderscheiding is niet door Jung gemaakt. En bovendien komen we dan weer op de vier eerste primaire typen terug. Maar dan zou ook een derde type, misschien zelfs alle vier extravers genoemd moeten worden en als we dan terugzien, zou er voor introversie slechts in aanmerking komen een zekere gedeelte der gevoelsmensen. Kortom het lijkt mij een heel ongelukkig gekozen onderscheiding, die eigenlijk neerkomt in de meeste gevallen op het meer of minder overwegen van accent en op een meer of minder afgesloten houden van het innerlijk of opgesloten houden van het innerlijk proces.

Op den voorgrond dient gesteld, dat men natuurlijk op ver-

schillende manieren kan bedenken twee tegengestelde houdingen in het algemeen en een tusschen-houding als derde en dat men dus op de eene of andere manier altijd wel tot drie aanzichten van alles, ook van de vier typen kan komen. Maar de vraag is: wat ligt direct in de natuur der dingen en wel op den grondslag van de drie-eenheid potentialiteit, idealiteit, realiteit. En dan is het potentieele zooveel als de faculteit van het *Ding-an-sich* en de realiteit de faculteit van de uitwerking of de werkzaamheid ervan. Respectievelijk het *zijn* en het *bestaan* van het Ding. De idealiteit, die als het ware de beide andere verbindt, de ziel, het wezen, de wettelijkheid in alle differentiatie van het ding. (Zie verder mijne Cosmologie).

Deze drie faculteiten moeten dus gezocht worden en tot uitdrukking gebracht in typen. Ze *moeten* er zijn, dit weten we logisch zeker, en het komt er dus maar op aan, ze te onderscheiden en goed te noemen, ze namen te geven, die ook goede voorstellingen geven van hunnen aard. De namen van Heymans, primair- en secundair-functioneerend, waarvan dan de primaire verdeeld worden (op mijn voorstel) in subjectief- en objectief-gerichte, zijn niet zoo kwaad. Maar geheel bevredigend kan ik ze nog steeds niet vinden, want men vraagt zich toch af, of ook niet de secundair-functioneerende type min of meer subjectief en objectief kan voorkomen en men dan eigenlijk *vier* andere namen heeft gekregen voor de vier oorspronkelijke en primaire typen, die men reeds onderscheiden had? Inplaats van eene nieuwe differentiatie.

Men moet aanduidingen vinden, die de *drie stadia* zuiver weergeven. Het moeten dus stadia of gradaties zijn, die onderling in verband van triniteit staan. De namen, die de astrologie gebruikt, zijn, gelijk bekend: *Vast*, *Veranderlijk* en *Bewegelijk*. De veranderlijke faculteit wordt ook wel 'cardinaal' en de bewegelijke ook wel 'mutable' genoemd. Deze benamingen voldoen heel goed in de praktijk van de astrologie, mogelijk worden ze later wel overgenomen door onze psycho-analysten, maar wij moeten zoeken naar woorden, die zij zelf gevonden hebben om de drie stadia aan te duiden.

Nu wil ik dadelijk hierbij aantekenen, dat deze drie faculteiten, hoewel ze in zeker opzicht natuurlijk de logische triniteit vertegenwoordigen, toch niet moeten worden gelijkgesteld met de

grondbegrippen dier triniteit. Ik meen: het potentieele vertoont zich in zekeren zin wel als het vaste, maar wij mogen niet gelijkstellen: potentieel is vast. Een groote cosmische wet, als die der triniteit loopt door alles heen en vertoont zich telkens weer in andere gedaanten en aanzichten. Zoo is een der aanzichten gelegen in de faculteiten vast, veranderlijk en bewegelijk, welke duiden op houdingen of attitudes in het bestaan. Geesteshoudingen in zekeren zin, waar van den mensch gesproken wordt. Maar cosmische houdingen in het algemeen. Voldoende geruststellend is echter voor ons, dat inderdaad de logische triniteit in deze definities wel vertegenwoordigd is.

Niet kwaad passen de begrippen van Heymans primair- en secundair-functioneerend, op vast en bewegelijk. Het vaste en het secundair-functioneerende zijn althans heel duidelijk identiek.

Maar met meer succes kunnen wij gelijkstellen het *vaste* met de *objectieve* geesteshouding, het *veranderlijke of cardinale* met de *subjectieve* geesteshouding, terwijl zonder eenige gedwongenheid tusschen objectief en subjectief een derde geesteshouding kan en zelfs dadelijk moet worden aangenomen, die tusschen beide in ligt en die kenbaar is aan een zeker verbindend element tusschen subject en object. Er is namelijk een heele categorie menschen, die in hun wezen dit verband-leggen tusschen subject en object vertoonen als hun cosmische roeping. Een *bemiddelend* stadium, overeenkomend met het *bewegelijke* der astrologie.

Het objectieve type vertoont dan in het algemeen *conservatieve* eigenschappen, het subjectieve *progressieve* of c.q. *retrogressieve* eigenschappen (hangt van de richting af), terwijl het bemiddelend type geen specifieke voorkeur voor een van beide heeft en *opportunistisch* is en handelt.

Passen wij nu de twaalf aldus gevonden typen-benamingen toe, en vergelijken wij die met hetgeen de astrologie geeft, dan vinden wij:

Aries: subjectief, progressief, intuïtief.

Leo: objectief, conservatief, intuïtief.

Sagittarius: bemiddelend, opportunistisch, intuïtief.

- Taurus*: objectief, conservatief, gewaarwording.
Virgo: bemiddelend, opportunistisch, gewaarwording.
Capricornus: subjectief, progressief, gewaarwording.
Gemini: bemiddelend, opportunistisch, verstand.
Libra: subjectief, retrogressief, verstand.
Aquarius: objectief, conservatief, verstand.
Cancer: subjectief, retrogressief, gevoel.
Scorpio: objectief, conservatief, gevoel.
Pisces: bemiddelend, opportunistisch, gevoel.

Met deze benamingen van twaalf categorien of hoofd-typen kunnen de psychologen gerust experimenteren. Ik kan hun voorstellen, dat, al zal een astroloog er nog niet tevreden mee zijn, zij toch in beginsel goede resultaten zullen verkrijgen, die geheel liggen in de lijn van hun tegenwoordigen arbeid. En dat is de hoofdzaak. Deze twaalf-typen-indeeling lijkt mij de eerste stap, dien zij nu zullen moeten doen. Daarna kunnen wij verder zien.

En dan zullen we te zijner tijd ook wel verder zien, dat het nog niet zoo eenvoudig is, zelfs met deze twaalf typen, een mensch te definieeren, omdat, zooals wij reeds hebben opgemerkt, zoowel zijn karakter, als zijn gemoeds- of ziele-leven en ook zijn uiterlijke lichamelijke dienen gedetermineerd te worden. Astrologisch gezegd, en dit is nog maar een primaire indeeling weder: zon, maan en ascendant, de drie hoofdfactoren in een horoscoop, kunnen en moeten alle drie gedetermineerd worden naar de twaalf typen, zoodat wij dus moeten verwachten, dat dit dadelijk tot twaalf maal twaalf maal twaalf leidt. Verder is de plaatsing van zon en maan in de twaalf huizen van de horoscoop even zeer van essentiele beteekenis als die in de teekens van den zodiak, en herhaalt de beteekenissen van deze. Dat is nog eens twee maal twaalf mogelijkheden.

Als men dus een menschelijk type voor zich heeft, is het zoodanig ingewikkeld, dat een onmiddellijke definitie van buiten-af meestal zeer onzuiver moet zijn niet alleen, maar ook een abstraheren van de typen daaruit zoo goed als onmogelijk moet geacht worden. Dat daarvan niettemin iets is terecht gekomen, moet m.i. worden toegeschreven en gedankt aan het zelfde feit, dat aan den anderen kant een nadeel was, namelijk dat hoofdzakelijk

pathologische gevallen beschouwd zijn, welke groote eenzijdigheid vertoonden. Om het weer eens astrologisch te zeggen: een mensch met zeer overwegend optreden van waterteekens en waterhuizen is niet moeilijk te determineeren als gevoelstype en vrij zuiver te omschrijven. En zoo zal iemand, die Sagittarius rijzende heeft met de zon daarin en ook nog Uranus, de planeet der intuïtie, stellig voor een intuïtief type gehouden worden en zijne beschrijving niet ver mis zijn.

Maar als dan weer eens iemand Libra rijzende heeft en de zon in Aries in het VII-de huis, huis van Libra, dan is het uiterst bezwaarlijk, zoo zonder verdere commentaar te zeggen: is dat nu een verstands- of een intuïtie-type.

Het wil mij dan ook voorkomen, dat de moderne psychiatrie en psychologie, en voornamelijk die van de Züricher school, zeer veel nut zoude kunnen hebben van de samenwerking met een ervaren en ontwikkeld astroloog. De voornaamste rem daartegen is nog — zeer bekend en tot zekere hoogte zeer natuurlijk — de kleinzielige bekrompenheid van de groote massa der academici, die nog maar steeds aan den buitenkant snuffelen en die in onze materiele wereld niet heelemaal vrij van broodnijd zijn te achten, en daardoor de enkele werkelijk verlichte voortrekkers onder hen het uiterst moeilijk maken, geheel vrij te staan. Als toch een wetenschappelijk man in de wetenschappelijke wereld „niet meer au sérieux genomen” wordt, omdat hij zich veroorloofd heeft, zekere concessies aan de mystiek, het occultisme, het 'bijgeloof', zooals het nu nog genoemd wordt, dan is de wetenschappelijke inquisitie al weinig minder liefelijk of conciliant te achten dan de kerkelijke: zij excommuniceert eenvoudig den dappere.

Er zijn in de wetenschappelijke wereld van heden weinig figuren als Johannes Huss en Galilei, Melanchton en Newton, maar gelukkig zijn er enkele: ik noem hier slechts Sir Oliver Lodge en professor Richet, Flammarion en tot zekere hoogte ook Freud en Jung. Maar stellig prof. Ludwig Staudenmaier.

Met zekerheid te voorspellen is, dat de psycholoog, die het wagen zal, openlijk de astrologie te hulp te roepen en met deze zijn arbeid zal verrichten, zich een grooten naam voor het nageslacht kan maken, de anderen zullen betrekkelijk spoedig onbekende grootheden zijn geworden.

III. DE FUNCTIEN.

De psycho-analytische wetenschap der laatste tijden is erop bedacht geweest, de functiën van de ziel te determineeren, zooals de anatomie en biologie de functiën van het lichamelijke in de natuur heeft trachten te bepalen. Waar wij de lichamelijke functiën van plantaardige, zoowel als van menschelijke en dierlijke bestaansvormen langzamerhand vrij nauwkeurig hebben leeren verstaan, zij het ook nog niet volledig, daar komt den laatsten tijd heel snel op den voorgrond de kennis der psychische functiën. Wij zijn wellicht niet ver meer af van de erkenning, dat de psychische en de lichamelijke functiën zekere innerlijke gemeenschap hebben, zooals de astrologie leert, evenals alle occultisme gedaan heeft, en prof. Staudenmaier door experimenten aan den lijve heeft aangetoond.

Functiën worden uitgeoefend door organen en organen ontstaan door herhaalde inwerking van vibraties op materie, hetgeen heel duidelijk door de Neo-platonisten werd geleeraard als een der oer-stellingen van de natuur en de schepping in haar geheel.

„Ware het oog niet van den aard der zon, hoe zou het de zon kunnen zien”, was hunne geliefkoosde zegswijze immers.

En wat voor het oog opgaat ten aanzien van de lichttrillingen, gaat ook verder op ten aanzien van andere organen. Er zijn organen voor het waarnemen van trillingen, „elk naar zijn aard”, om eene bijbelsche zegswijze te gebruiken, en er zijn organen van stofomzetting, die zekere materiele absorptie en secretie verrichten, elk naar zijn aard.

Elk orgaan in het algemeen duidt dus op een zekere substantieele differentiatie en maakt zekere bewustzijns-differentiatie mogelijk; of moeten we zeggen: is gevolg van zekere innerlijke of geestelijke bewustzijns-differentiatie? Hoe dit zij: de differentiaties van bewustzijn gaan samen en gepaard met die van de substantie of materie. Het was daarom niet vreemd, dat de vier primaire differentiaties der substantie door den psycholoog werden gezien als functioneele verschillen. Maar het komt ons voor, dat waar de aanleg voor alle functies aanwezig is, het overwegen van de eene boven de andere moet worden opgevat als het meer of minder voorhanden zijn van de benodigde middelen van uitdrukking.

De ziel wordt dus feitelijk, al is het nog niet letterlijk uitgesproken voor zoover ik weet, reeds geheel beschouwd als een organisme, zoo goed als het lichaam. En dit terecht, m. i. Maar waarom zou dan ook in zekeren zin niet het geestelijk zelf als een 'organisme' mogen beschouwd worden. Bijvoorbeeld met hetzelfde voorbehoud als de zon in ons stelsel een 'planetair centrum' genoemd kan worden. Positief ten opzichte van hare omloopende planeten. En zooals de aarde weder positief is te achten ten opzichte van hare maan.

De vergelijking van het menselijk wezen met dat van het zonnestelsel is voor onzen tijd niet meer zoo vreemd, en we komen langs den weg der natuurkundige theoriën reeds geheel terug tot de overtuiging, dat de micro-cosmos een evenbeeld of gelijkenis is van den macro-cosmos, zoodat ook de uitdrukking van Genesis betreffende de schepping van den mensch naar het beeld of als het evenbeeld Gods natuurkundig juist geacht moet worden.

Deze cosmische analogie is, gelijk bekend, de grondslag der astrologische theoriën, die eigenlijk geheel herhalen de neo-platonische idee „gelijk kent slechts gelijk”, theorie van organische werkzaamheid in het heelal. Theorie, die de planetaire centra in het zonnestelsel ziet als organen van dat stelsel en derhalve onze organen van ziel en lichaam in analogie en . . . in rapport met deze. De psycho-analyse, die van buiten-af begonnen is met determineeren en definieeren moet dus vanzelf langzamerhand dezelfde organische of functioneele beginselen vinden, die de astrologie deductief geeft en per analogie aan het groote stelsel.

Er is, voor zoover mij bekend, nog geen afgerond geheel van die functiën en des menschen psychisch organisme in beschrijving verschenen en wij zijn dus genoodzaakt, hier en daar uit de algemeene en gedetailleerde beschrijvingen op te visschen de begrippen, die men gebruikt, min of meer afgaand op de gewoonte en slechts hier en daar een bijzondere definitie gevende. Toch zij hier in het voorbijgaan opgemerkt, dat eene systematische terminologie niet overbodig ware, nu men de ziel gaat behandelen als een organisme en gaat spreken over begrippen, die niet tastbaar zijn. Meer noodig zelfs dan bij tastbare dingen. Anders verzeilen we in een spraakverwarring.

Daarvoor is om te beginnen noodig, dat de moderne psycholoog

zich ondubbelzinnig bewustworde van de logische triniteit Geest, Ziel, Lichaam. Zonder deze aan te nemen en in te zien, kan de psycho-analyse van nu af aan geen belangrijke vorderingen maken.

Ook is langzamerhand in de wetenschap der ziel, meer dan ergens anders nog, noodig gebleken een zekere academische eenheid van wetenschap, filosofie en godsdienst of mystiek, zoo goed als het noodig is, den mensch zelf te zien als een onverbreekelijke eenheid van geest, ziel, lichaam, zoo, dat het niet meer noodig zal zijn, gelijk Bolland deed, der natuurkunde toe te roepen: gaat toch eens eerst leeren de beteekenis van de woorden die gij gebruikt, dan zult gij allerlei fouten en leemten in uwe theoriën vermijden en elkaar niet zoo om den haverklap tegenspreken.

Wij kunnen thans niet veel anders doen, dan de begrippen uit de beschrijvingen op-lezen, als een kip de graantjes op den dorschvloer tusschen het stroo vandaan.

Allereerst moge dan geconstateerd worden, dat de moderne psycho-analyse *karakter* en *persoonlijkheid* niet alleen onderscheidt in zoo ongeveer den zelfden zin als de astrologie dat doet, maar ook op gelijke wijze spreekt van *gevoelsleven* en van *uitingen* of *handelingen*.

Nemen wij tezamen karakter, gevoelsleven, uitingen, dan hebben wij reeds de onderscheiding van de beginselen van zon, maan, ascendant in de astrologie. En verheugelijk is deze duidelijke herkenning van de drie groote beginselen in den mensch. Zij moeten alleen in de psychologische praktijk nog duidelijker als afzonderlijke gebieden van bestaan gezien worden waarschijnlijk. Ook, zooals reeds tevoren werd opgemerkt, met betrekking tot de indeeling bij typen, waaraan elk der drie afzonderlijk deel kan hebben.

Naar aanleiding van de definities van Van der Hoop betreffende 'karakter' en persoonlijkheid (p. 185—186) zou ik echter weder de opmerking willen maken, dat men categorische begrippen niet moet zien alleen in bijzondere gevallen, maar in elk geval: een 'karakter' is niet alleen aanwezig bij een groot man, en evenmin noemt men iemand eerst eene 'persoonlijkheid', als zich „uit den individueelen aanleg iets bizonders heeft ontwikkeld" in den zin van iets héél bizonders. De persoonlijkheid, kan men zeggen, is

de verbijzondering van het wezen der individualiteit, of is het in bijzonderheid verkeerde algemeene der individualiteit. Ook in de gevallen, waarin men met recht kan zeggen, dat de persoonlijkheid niet veel bijzonders is. Kortom: in alle gevallen. En zoo is het karakter of graveersel altijd en in alle gevallen de teekening van de individualiteit; waarbij we wel bedoelen dus dat deel van den inhoud der ziel, dat als vast en van hoogere orde zijn blijvende plaats heeft verworven. De een heeft dus méér karakter dan de ander en bij den een is de teekening meer een kunstwerk geworden dan bij vele anderen; bij sommigen is die teekening nog maar zeer primitieve kunst, bij anderen is het in zijne gedifferentieerdheid een wirwar geworden, een doolhof, waarin de eigenaar nauwelijks den weg meer kan vinden. Maar zonder karakter is geen menschelijk wezen te denken.

Heeft het karakter te maken met de zon, het gevoelsleven met de maan, zoo kan men dadelijk naast het gevoelsleven aanwijzen het *verstandelijk element*, dat onder Mercurius ressorteert. Ook gevoelens en verstand worden heel duidelijk naast elkaar gezet in de psycho-analyse.

Er zijn echter, zegt Jung, twee vormen van denken: het gerichte denken en het droomen of fantaseeren. (*Jahrbuch*, 1911, III Band, 1e helft, p. 136).

En daarbij voegt hij, dat het gerichte denken nooit zulk een groote hoogte bereikte als in onzen tijd, en het droom-denken eigenlijk de archaische vorm van denken is. Als wij het astrologisch bekijken, is hier klaarblijkelijk bedoeld, dat Mercurius twee-zijdig is en meer vatbaar dan een der andere planetaire beginselen voor actieve zoowel als passieve werkzaamheid, de Janus onder de planeten, die zoowel het motorische als het sensorische zenuwstelsel regeert en die zoowel actief en gericht kan denken, alsook zich laten denken door wat hetzij van buiten, of uit de eigen herinnering opkomt. Wat er dan onbewust is aan dat van buiten-komende of uit-de-herinnering-opkomende wordt fantasie genoemd. Bedenken wij hierbij, dat in de herinnering van den individu cosmisch, door het beginsel der stoffelijke erfelijkheid reeds, heel het verleden der menschheid moet liggen, zooals Jack London niet onverdienstelijk illustreert met zijn verhaal *Before Adam*, dan is dit zich-laten-denken ook eene volkomen voldoende

verklaring voor het terugkeeren van archaische beelden en voorstellingen in den meest uitgebreiden zin. En dan is er eigenlijk niets in het heet, dat niet gedacht kan worden door den mensch.

Nu is echter hier weer een opmerking te maken: herhaaldelijk bemerken wij in de definities der functiën bij de psycho-analyse het zelfde verschijnsel als bij die der typen, namelijk, dat niet een zuiver cosmisch beginsel ineens beschreven wordt, maar eene bepaalde situatie of combinatie, niet enkelvoudigheden, maar samengesteldheden.

Zoo is om te beginnen karakter niet alleen aan de zon toe te schrijven, maar eene combinatie van zon en Saturnus of ook zon en ascendant; persoonlijkheid eene combinatie van maan en Saturnus of ook maan en ascendant. Immers Saturnus geeft vorm, teekening, figuur, lijn en ascendant de handeling, dus de combinatie met den ascendant de mogelijkheid tot handeling. Maar ook Venus, die cosmisch wet en verhouding beteekent, moet met beide formaties, karakter en persoonlijkheid te maken hebben.

Eenzoo is het met deze beide voorname aanzichten van Mercurius: heel duidelijk komen die tot stand onder medewerking van Saturnus enerzijds: het gerichte denken, constructief, opbouwend; en onder invloed van de maan die de herinnering herbergt, anderzijds. Respectievelijk komen hier ook verder de medewerking van Uranus en Neptunus aan te pas, terwijl de plaatsing van Mercurius in een der aardteekens het constructieve denken bevorderlijk is, in een der vuurteekens het intuitieve denken sterk prominent maakt; in een waterteeken zal daarentegen de Mercurius-functie het gemakkelijkst tot het archaische terugkeeren en is de herinnering de sterkste zijde, het is als het ware het denken op de wijze der gevoeligheid, en in een luchtteeken is Mercurius eerst op zijn meest eigen plaats en kan alles gedacht worden, in beide richtingen en op alle manieren. Menschen met Mercurius in een luchtteeken zijn de meest gezegende denkers in algemeenen zin.

Aan hen zou men psycho-analytisch het denken ook het meest zuiver kunnen bestudeeren.

Wat mij eigenlijk verbaast, is, dat de libido niet onder de primaire functies opgenomen of genoemd is. Mogelijk is het omdat hier geen onderscheiding viel te maken met andere functies

en zij aan alle menschen-typen evenzeer eigen is, maar dit neemt toch niet weg de plicht om de libido te zien als eene (cosmische) functie, en wel eene die betrekkelijk boven de vier andere staat, als een soort van synthese. Als *libido* beteekent scheppingskracht in realiteit, dan is zij derde aspect in de drieenheid met zon en Mercurius, astrologisch gesproken, en dus geen andere dan Venus, waaraan de libido inderdaad in de psycho-analyse haren naam ontleend heeft. Venus, die mythologisch en cosmisch tot Isis wordt en als zoodanig de godin der cosmische wijsheid, die tegelijk cosmische herinnering is, en universeele wettelijkheid, waaruit dus alle symbolen, mythen en godsdiensten verklaard kunnen worden.

Vrij zuiver zijn in de psycho-analyse langzamerhand gedefinieerd de begrippen van het *werkelijkheids-principe*, het *ik-streven*, het *ideaal*, en het *lust-principe*, waarin we gemakkelijk herkennen de planetaire beginselen van Saturnus (eerste twee), Jupiter en Mars. Nadere toelichting daarover lijkt mij zelfs overbodig.

Wanneer Van der Hoop spreekt van „...een scherpe tegenstelling tusschen twee beginselen, die het psychisch leven beheerschen: het lust-principe en het werkelijkheidsprincipe...” dan heeft hij daarmee precies geteekend, wat ook de ervaring van alle practische astrologen is, namelijk dat het beginsel van Mars en dat van Saturnus twee scherpe tegenstellingen zijn, maar beide hebben zij een rol in het psychisch leven van den mensch, die door de oude astrologie werd genoemd met de weinig vleierende benaming „de twee groote boosdoeners” en zelfs mystisch is gesymboliseerd in het verschijnen van de twee moordenaars elk aan zijn kruis ter weerszijden van den gekruisten Christus.

Zij zijn personificaties van die Macht, die „stets das Böse will und stets das Gute schafft”, zooals Goethe in Faust Mephisto van zich zelf doet verklaren. Saturnus het principe van de zwaartekracht, ook in de ziel, waardoor de mensch steeds omlaag getrokken wordt, steeds geneigd, de werkelijkheid lager en lager te zien, buiten zichzelf, totdat in de ik-streving het Saturnus-beginsel zich omkeert en de realiteit-van-het-ik begint te beseffen, ten slotte te verwezenlijken.

Saturnus, die tegenover de zon staat als „het andere van zichzelf”, dat gesteld moest worden om daarin te 'verkeeren', zich

daarin weer te vinden en tot zichzelf te komen... het beginsel der persoonlijke bewustwording ¹⁾ daar het beteekent vorm, belichaming, bepaling, omschrijving, begrenzing. En de werkelijkheid is dat wat zich definieeren laat. Daarin zijn wij astrologen het dus geheel eens met de psycho-analytici.

Mars de planeet van energie, strijdkracht en sexueele kracht, van beweging in het algemeen en van verwekking-in-den-vorm, dus fysieke scheppingskracht (Zeugung). Daarmee ook van begeerte, verlangen, trekken-naar-iets-toe. Als zoodanig is natuurlijk Mars de omkeering van de Venus-libido en verantwoordelijk voor alle meer concrete uitingen daarvan, speciaal de sexual-libido.

Jupiter vertegenwoordigt behalve het ideaal in het algemeen en in alle bijzonderheden, ook de *groeitendens*. Dit is een der voorname begrippen in de moderne psychologie. En de identiteit met Jupiter-Ammon, de planeet van uitbreiding, leidt geen de minste twijfel. Het is nog immer het zout van Ammon, dat de planten, evenals in het oude Egypte, tot groei aanzet.

Waar bijvoorbeeld Maeder spreekt over het *Selbst* oder *Ueberich*, zien wij niet anders dan het zonne-beginsel pur et simple, terwijl daartegenover de 'bewuste persoonlijkheid' (Van der Hoop, p. 129) bestaat uit Saturnus-maan-combinatie en wel in harmonischen zin.

Heel gemakkelijk is ook het astrologisch nawijzen van de begrippen 'conflict' en 'storing'. Deze zijn dadelijk te constateren in de vierkanten en oppositie-aspecten, somtijds in de conjuncties.

Vierkante aspecten op de zon van Mars en Saturnus geven absoluut zeker conflicten in het karakter aan van ernstigen, tragischen of hartstochtelijken aard. Met andere planeten ook, maar minder in dien noodlottigen zin.

Dezelfde aspecten op de maan geven dezelfde of soortgelijke conflicten in de persoonlijkheid aan en beduiden dan heel vaak eene opoffering van de persoonlijkheid en deszelfs wenschen aan de omgeving of dupe zijn daarvan. Deze persoonlijkheids-aspecten kunnen vaak evenzeer voor het karakter pleiten, als de afflicties op de zon vast en zeker tegen het karakter pleiten, althans

¹⁾ Het beleven van het werkelijkheidsprincipe in zichzelf, derhalve.

beduidend, dat het karakter verkeert in een stadium, dat zekere eigenschappen mist en moet winnen.

Afflicties van Mercurius met Mars en Saturnus spannen de boog van het verstand sterk. Is daarbij ook tevens de maan en de zon of een van beide geafflicteerd, dan komt er niet veel van terecht en is storing der geestvermogens zeker, tenzij zeer overwegende harmonische aspecten helpen.

Een conflict echter bestaat overal waar een vierkant-aspect bestaat. Gelijk bekend, beschouwen wij moderne astrologen het vierkant-aspect als het teeken van kracht en arbeid. Het hangt dus van de verhouding der factoren en hunne respectieve sterkte af, of er vruchtbare arbeid of breken van dingen uit voort zal komen. Zonder conflicten zou het leven voor ons geen beteekenis hebben en ons bestaan hier-omlaag een zinledig Hedonie.

Aan de hand van de nauwkeurig becijferde horoscoop is heel gemakkelijk te zien, waar de conflicten van een mensch zullen liggen en hoe en in welke richting zij vermoedelijk zullen uitwerken.

Een storing kan liggen in een vierkant, maar ook in oppositie-aspect, zelfs in een conjunctie somtijds. Zoo wordt gezegd en ook wel gevonden, dat de zeer nauwe conjuncties van de zon met Mercurius zekere overlading of over-spanning in het zenuwstelsel geven en van de zon met Saturnus zekere innerlijke vrees, die ruimtevrees kan worden of vrees bij alléén-zijn; conjuncties van de zon met Jupiter, indien al te nauw, kunnen gebrek aan rem beteekenen, door te groote zucht tot expansie. De opposities beduiden altijd tegenoverstelling van het eene en het andere, dus als het kan de vereeniging van twee antipoden, en ook de wisselwerking en stroom van gedachten tusschen hen, maar ook de strijd, de vijandschap eventueel.

Hierbij moeten we nog opmerken, dat de psycho-pathische verschijnselen heel veel voorkomen speciaal bij storingen door Neptunus en Uranus. De ervaren astroloog zal ze vrij gemakkelijk herkennen.

Uranus en Neptunus hebben trouwens in de hedendaagsche psycho-analyse vrij veel aandacht, zij het ook niet onder die namen. In Uranus, die ik in mijne werken beschreven heb als het octaaf van de zon, vinden we het beginsel van de *intuitie*,

als functie genomen, het onmiddellijk-weten, dat uit het Zelf voortkomt en als het ware is het zelf zich weervindend in het andere, het andere herkenkend als zijn octaaf.

Menschen, die Uranus rijzende of in het eerste huis hebben in hun horoscoop, zijn altijd intuïtief, geheel onafhankelijk van andere teekens, dus al hebben zij niet direct te maken met de vuur-teekens, die wij de specifieke teekens der intuïtie genoemd hebben. Zij hebben een verbluffende zekerheid in zich zelf en daarop gegronde spontaneïteit van handelen, die zelden bedriegt en hen onmiddellijk in contact brengt met het essentieele van de tegenpartij of de omstandigheden.

In Neptunus vinden we zeer typisch de *droomfunctie*. Dit weet elk astroloog. Daarom trent heb ik nooit de minste twijfel gehoord. Wie Neptunus rijzende of in het eerste huis heeft, is ook altijd min of meer droomerig, psychisch, leeft meer in de verbeelding dan in de gerichte denkwerkelijkheid, en fantaseert, zooals men dat dan noemt. Het min of meer fantast-zijn, kan min of meer cosmische beteekenis hebben en meer of minder bestaan uit schijnvertooningen ten gevolge van verdrongen complexen. Menschen met Neptunus rijzende hebben te eeniger tijd in hun leven veel kans van psychopaat te worden.

Nu is het verder merkwaardig, dat, evenals Uranus octaaf van de zon, Neptunus octaaf van Mercurius genoemd is. M.i. terecht en geheel bevestigend de opvatting van Jung betreffende het droom-denken. Geen astroloog kon schooner definitie van de functie van Neptunus geven.

Ten slotte nog enkele aanwijzingen: wellicht van nut bij de eventuele vergelijkingen van psycho-analytische met astrologische karakter- en persoons-beschrijvingen, c.q. diagnosen:

Bij de horoscoop van een vrouw valt in het algemeen het accent op de maan en dit het allersterkst in de periode van de menschen.

Bij de horoscoop van een man valt in het algemeen het accent op de zon.

Dit gaat door, ook al zou in de eerste de zon en in de laatste de maan prominent staan.

Verder zal in het algemeen alweer bij een gevoelstype altijd

zeker accent op de maan vallen, bij een intuïtief type op de zon, bij een verstandstype op Mercurius, bij een gewaarwordings-mensch op den ascendant en op het Saturnus-beginsel.

In evenzeer algemeenen zin respondeert de man het meest natuurlijk op Mercurius in positieven zin en op Uranus, de vrouw meer op Saturnus en Neptunus. En als men zegt, dat de vrouw in het algemeen meer intuïtief is dan de man, dan is daarmede eigenlijk niet precies die positieve intuïtie bedoeld, maar de subtielere psychische invloeden en functiën, waarvan het grootste deel voor rekening van Neptunus komt.

Uit dit alles volgt, dat pathologisch de vrouw het sterkst wordt aangedaan en verstoord door afflicties van zon, Uranus en Mercurius; de man door die van maan, Saturnus en Neptunus, elk dus door de afflicties der beginselen, waartegen hij het minst van nature gewapend is. Maar het kan ook zijn, dat uit dit lijden zeer bijzondere kwaliteiten voortkomen.

Ook kan men nog bedenken, dat bij eene geboorte overdag in het algemeen weer een accent valt op de zon en zoo bij een nachtgeboorte op de maan. Dan ook, dat in ons Wetersch ras in het algemeen, dat niet meer verkeert in het stadium der primitieve volkeren, ook niet meer moet verwacht worden het primitieve handelen dat zonne-achtig is, terwijl anderzijds nog zeer weinigen zoo ver in karakter-ontwikkeling gevorderd zijn, dat door eene harmonische zon-Saturnus-aspectatie weder de primitieve deugden terug gekomen zijn. Dit maakt dus, dat hierdoor alleen reeds minder menschen het accent op de zon, dan op de maan zullen hebben, wat dan misschien achteraf verklaring geeft van het groote aantal nachtgeboorten.

Het herhaaldelijk overwegen, dat noodig is om ten slotte eene uitspraak te kunnen doen omtrent de resultante van al die invloeden met hunne accenten, heeft geleid tot den naam 'sterrewichelarij'.

De noodzakelijkheid van dit wiggelen zal de psycho-analyst ook wel ondervinden bij zijne definities.

Omtrent *introversie* en *extraversie* zou ik nog willen opmerken, dat vermoedelijk eene sterke bezetting van de oostelijke helft van de horoscoop en vooral plaatsing van de zon in den ascendant, het eerste geval aanduidt; sterke bezetting door planeten van de

westelijk helft en voornamelijk plaatsing van de zon in het VII-de huis, het laatste geval. Dit zal voor elk practisch astroloog spreken. Er blijven natuurlijk talrijke gevallen van twijfel over. In de astrologie zoowel als in de psycho-analyse. Wil men voor proef duidelijke vergelijkingen treffen, dan verdient het natuurlijk aanbeveling, sterk geprononceerde gevallen te nemen.

Wij willen deze serie voordrachten sluiten voor heden met het uitspreken van groote waardeering aan het adres van de tegenwoordige voorgangers der Züricher school, die bij het zoeken naar den oorsprong van het kwaad, dat de menschheid in onzen tijd, en sinds lang, bedreigt op het gebied van het zieleleven, in de taak van den arts bezig zijn die van den priester terug te vinden. Maar wij willen ook uitspreken de hoop, dat zij daarbij weldra de hulp der astrologie openlijk zullen willen aanvaarden, niet zoozeer ter wille van de erkenning van astrologie en astrologen, als wel ter wille van het schoone werk, dat de psycho-analyse bezig is aan de lijdende menschheid te verrichten. Ik heb gezegd.

